

**Landsbyggs- och
infrastrukturdepartementet**
Diarienum: LI2023/ 02294

Vår ref: 2023-24

Helena Sjögren
Helena.sjogren@skogsindustrierna.se
Tel 072 585 72 35

Yttrande över remiss av departementsskrivelsen En säkrare tillgång till vattenreningskemikalier

Skogsindustrierna tackar för möjligheten att inkomma med ett yttrande över departementsskrivelsen En säkrare tillgång till vattenreningskemikalier.

Vid en allvarlig brist är det rimligt att nödvändiga kemikalier i första hand används för att säkerställa produktion av dricksvatten. Skogsindustrierna delar synen om att det i första hand bör ske genom frivillig basis men att en lagändring också kan vara nödvändig. Vid brist behövs en prioritering. Vår bransch renar stora mängder vatten och skulle vid en krissituation troligen kunna bidra med kemikalier på orter där relevanta verksamheter finns.

Sammanfattade synpunkter

- Tillfälligt undantag från miljötillstånd och relaterade direktiv
- Ersättning behöver motsvara kostnaderna
- Borde Sverige ha ett nationellt beredskapslager?
- Central myndighet bör avgöra prioriteringsordning
- Förtydliga vad som menas med en allvarlig brist
- Ägaren har fullt ansvar för kemikalierna
- Dialog vid fördelning av vattenreningskemikalier

Skogsindustrierna är massa-, och pappers- och den trämekaniska industrins bransch- och arbetsgivarorganisation. Skogsindustrierna företräder ett 50-tal massa- och pappersbruk i sammanlagt 22 koncerner/företag och cirka 120 sågverk i ett 60-tal koncerner/företag, samt ett antal företag med nära anknytning till massa-, pappers-, eller trävarutillverkning. Arbetsgivarverksamheten bedrivs tillsammans med gruvsektorn och stål- och metallsektorn inom organisationen Industriarbetsgivarna. Inom Skogsindustrierna ingår verksamheten Svenskt Trä och sekretariatet för Biolnnovation. Skogsindustrin sysselsätter närmare 120 000 personer och exporterade för 164 miljarder kronor 2021.

Tillfälligt undantag från miljötillstånd och relaterade direktiv

Vid tvingande omfördelning av vattenreningskemikalier får staten ett stort ansvar för konsekvenserna. Ett företag som tvingas lämna bort reningskemikalier kan själva få svårt att hantera rening av sitt processvatten och riskerar överskrida gällande miljötillstånd och/eller industriutsläppsförordning. Denna störning kan vara längre i tid än kemikaliebristen om till exempel balansen i en biorening rubbas. Den föreslagna lagen bör därför kompletteras med skrivning om tillfälligt undantag från gällande miljökrav för utsläpp som är relaterade till brist på reningskemikalier som bolaget tvingats avstå på grund av en omfördelning. Om ett bolag behöver avstå sina vattenreningskemikalier finns det risk att utsläpp ökar även om de skulle göra tekniska åtgärder så som att begränsa eller stoppa produktionen.

Utredningen tar i avsnitt 3.2.4 upp detta för avloppsreningsverk men det saknas konkreta förslag. Det kunde kanske vara bra att i den nu aktuella lagtexten skriva in en sådan möjlighet med beslutsmandat för den utsedda myndigheten att under de under §1, §2 och §3 givna bristförutsättningarna bevilja undantag från tillståndsgivna utsläppsgränser för kommunal och industriella avloppsverk. För industrin kan det även till exempel handla om undantag från industriutsläppsdirektivet.

Vår bedömning är att en del recipienter, utan påtagliga miljökonsekvenser, kan klara en tillfällig ökad belastning. Vid en tillfällig brist på vattenreningskemikalier skulle det därmed på vissa platser vara miljömässigt och tekniskt möjligt att omfördela kemikalieanvändning och upprätthålla både produktion i vattenverk och industri.

§ 19 Rätt att meddela föreskrifter behöver kompletteras med följande text eller med motsvarande innebörd:

3. tillfälliga ändringar i miljöprövningsförordningen (2013:251) och förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Syftet med förordningsändringarna är att möjliggöra brådskande och tillfälliga ändringar av verksamheten vid tillståndsprövade avloppsreningsverk om behov av sådana ändringar uppkommer till följd av bristande tillgång till kemikalier för rening av avloppsvatten när risken för påtaglig påverkan av användbarheten på vattnet nedströms utsläppspunkten i ett kortvarigt perspektiv kan bedömas som begränsad. Ändringarna innebär att avloppsreningsverk enligt en tillfällig bestämmelse i 1 kap 5 a § miljöprövningsförordningen under de ovan givna förutsättningar kan anmäla en ändring till tillsynsmyndigheten i stället för att söka tillstånd. För att tillämpa bestämmelsen krävs att ändringen behövs till följd av att förutsättningarna för att driva verksamheten har förändrats på grund av sådan brist på tillgång till kemiska produkter för att rena avlopps-vatten som verksamhetsutövaren inte råder över.

Ersättning behöver motsvara kostnaderna

Kostnaden för att avstå sina kemikalier kan vara långt större än kemikaliernas marknadsvärde samt administration kring kemikalier. Om effekten blir produktionsbortfall är kemikaliekostnaden i sammanhanget försumbar. Ett bolag som investerat i goda lager för att balansera tider med sämre tillgång på kemikalier bör inte behöva riskera stora förluster för att samhället önskar använda deras lager. Om bolaget miljötillstånd överskrids, pga kemikaliebrist när man avstått sina kemikalier, kan även det medföra stora kostnader samt åtalsanmälan.

Föreslagen lagtext: Den som avstått vattenreningskemikalier enligt föreläggande med stöd av 8–9 §§ har rätt till ersättning från staten.

Ersättningen ska motsvara kemikaliernas marknadsvärde vid tidpunkten då föreläggandet om avstående utfärdats med tillägg för den skada som föreläggandet i övrigt orsakat ägaren av kemikalierna.

Det behöver förtydligas att alla direkta och indirekta kostnader behöver ersättas. Som lagtexten är skriven kan det inkluderas men det behöver förtydligas då utredningen föreslår att kostnader kopplat till driftinskränkningar inte ska ingå.

För att minska konsekvenserna för företagen bör 14§ kompletteras med ordet ”skyndsamt”.

”Efter att ett beslut om ersättning enligt 13 § vunnit laga kraft ska ersättningsbeloppet **skyndsamt** betalas ut till den som har rätt till ersättning, om inte annat följer av 15–16 §§.”

Borde Sverige ha ett nationellt beredskapslager?

Då det finns risk att Sverige kommer i en situation med allvarlig brist på vattenkemikalier kan det vara relevant att utreda om Sverige som nation borde ha ett beredskapslager av vissa kritiska kemikalier. Det finns säkerligen för- och nackdelar kring detta men då konsekvenserna för samhället och företag som skulle avstå kemikalier kan bli stor vore det klokt att i alla fall utreda alternativ.

Central myndighet bör avgöra prioriteringsordning

Skogsindustrierna delar utredningens syn om att det bör vara en central myndighet som avgör prioriteringsordning vid allvarlig brist. Livsmedelsverket är den myndighet som känns mest kompetent och naturlig för frågan, men det kan även vara MSB. Regionala

myndigheter är mindre lämpade då det handlar om att fördela resurser ur ett nationellt perspektiv.

§4. Ansvarig myndighet

Med den ansvariga myndigheten avses i denna lag den myndighet som regeringen bestämmer.

§5 Allmän prioriteringsordning

En allmän prioriteringsordning ska anges i vilken ordning olika kategorier av verksamheter som har behov av vattenreningskemikalier ska prioriteras vid en allvarlig brist.

Om en allmän prioriteringsordning utformas av en myndighet ska berörda aktörer ges möjlighet att lämna synpunkter.

Förtydliga vad som menas med en allvarlig brist

Under definitioner finns 3§ om allvarlig brist. Definitionen bör förtydligas. Även om resonemangen är mer utvecklade i utredningen bör lagtexten undvika alltför stort utrymme för tolkningar. Denna definition skulle vara viktigare om den ansvariga myndigheten inte skulle vara en central myndighet.

Ägaren har fullt ansvar för kemikalierna

Den som äger kemikalierna måste vara den som ansvarar för dem och risktagandet kring hanterande av dem. Enligt §12 Äganderättsövergång övergår äganderätten till staten direkt vid beslut. Detta alldeles oavsett om kemikalierna flyttas då eller senare. Lagtexten behöver förtydliga att äganderätten även inkluderar konsekvenser som kemikalierna kan orsaka. Det kan till exempel handla om ansvar för läckage, om godset skadas av brandvatten, om produkten fördärvas i tanken etc.

Dialog vid fördelning av vattenreningskemikalier

Skogsindustrierna förespråkar en tidig regional dialog för att minska risk för allvarlig brist av kemikalier. Vid omfördelning kan kommande leveranser då lättare prioriteras. Det är troligen mer praktiskt att styra om planerade leveranser än att fysiskt hämta kemikalier hos en annan användare. Industrins eventuella bidrag med vattenreningskemikalier skulle troligen främst bidra lokalt eller regionalt varav den dialogen är relevant.

Utredningens föreslagna prioritetsordning är rimlig, möjligen borde även samhällsviktig industri även stå med i prioriteringen.

Stockholm

2023 08 17

För Skogsindustrierna

Helena Sjögren
Ansvarig miljöpolicy